

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO KODEKSO 309 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Šiuo projektu siūloma aiškiai įtvirtinti baudžiamąją atsakomybę ne tik už turinio, kuriame atvaizduotas vaikas, įsigijimą, platinimą ar gamybą, bet ir už skatinimą, raginimą ar kitokį įtraukimo veiksmą, siekiant, kad pats vaikas sukurtų pornografinio turinio dalykus. Šios nusikalstamos veikos tiesioginis objektas yra: vaiko seksualinio apsisprendimo laisvė ir neliečiamumas; vaiko orumas ir dvasinė raida; visuomenės interesas apsaugoti vaikus nuo bet kokių seksualinio išnaudojimo formų, įskaitant psichologinį spaudimą, manipuliaciją, įkalbinėjimą ar kitas subtilias skatinimo formas, kurios veda prie pornografinio turinio kūrimo. Ši veika nukreipta ne tik į konkretaus vaiko pažeidimą, bet ir į platesnę visuomenės moralės sistemą – pornografinio turinio, kuriame atvaizduoti vaikai, gamyba ar sklaida kelia pavojų vaiko psichinei ir fizinei gerovei, o taip pat prisideda prie nelegalios rinkos egzistavimo ir augimo. Lietuvoje vis dažniau pasitaiko atvejų, kai vaikai yra įkalbinėjami, skatinami, „prašomi“ ar kitaip veikiami, kad patys sukurtų pornografinio pobūdžio turinį (pvz., intymias nuotraukas ar vaizdo įrašus), kurie vėliau yra siunčiami suaugusiems asmenims, platinami per pokalbių platformas, naudojami kaip spaudimo, šantažo ar prievartos priemonė. Dabartinė BK 309 straipsnio redakcija neapima visų tokių situacijų bei nereglamentuoja skatinimo ar raginimo vaikus kurti pornografinį turinį, o dabartinis įstatymo taikymas ribojasi tik tais atvejais, kai asmuo pats tiesiogiai dalyvauja gaminant ar platinant turinį. Tai sudaro spragas praktikoje nes asmenys, kurie ragina vaiką sukurti pornografinį turinį, dažnai išvengia atsakomybės, nes jų veiksmai nėra laikomi savarankiška nusikalstama veika.

Siūlomas teisinis reguliavimas užpildo baudžiamosios teisės spragą, užtikrinant, kad baudžiamoji atsakomybė apimtų ir skatinimą, raginimą ar kitokį vaiko įtraukimą ir leidžia efektyviau taikyti baudžiamąją atsakomybę, ypač ikiteisminių tyrimų metu, kai nustatomas asmens ryšys su vaiko sukurtu turinio atsiradimu, bet nėra įrodymų apie tiesioginį filmavimą ar laikymą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Seimo narys Vitalijus Gailius

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Lietuvos Respublikos baudžiamajo kodekso 309 straipsnio 2 dalis apima tokias nusikalstamas veikas kaip pornografinio turinio, kuriame atvaizduotas vaikas, pagaminimą, įgijimą, laikymą, demonstravimą, reklamavimą, siūlymą, platinimą, įsigijimą ir prieigos sukūrimą. Baudžiamajo kodekso 162 straipsnio 1 dalis reglamentuoja baudžiamąją atsakomybę už vaiko išnaudojimą ar verbavimą pornografijai. Tačiau minėti straipsniai neapima vienos iš nusikalstamų veikų – vaikų kurstymo kurti pornografinį turinį.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projekto 309 straipsnio 2 dalies pakeitimu siekiama papildyti teisinį reguliavimą, apimant vaiko raginimą ar kitokį įtraukimą į pornografinio turinio kūrimą kaip nusikalstamą veiką.

Tokiu būdu būtų įgyvendintos 2001 m. lapkričio 11 d. Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų 11 straipsnio nuostatos, numatančios sankcijas už nusikalstamų veikų kurstymą, ir užpildyta esama baudžiamosios teisės spraga, užtikrinant, kad baudžiamoji atsakomybė apimtų ne tik turinio gamybą ar platinimą, bet ir skatinimą, raginimą ar kitokį vaiko įtraukimą. Tai leistų efektyviau taikyti baudžiamąją atsakomybę, ypač ikiteisminių tyrimų metu, kai nustatomas asmens ryšys su vaiko sukurto turinio atsiradimu, tačiau nėra įrodymų apie tiesioginį filmavimą ar medžiagos laikymą.

5. **Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:**

Teisinio reguliavimo poveikio vertinimas nebuvo atliktas.

6. **Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:**

Įstatymų projektais siūlomi pakeitimai neturės įtakos korupcijai.

Priimtas įstatymas turės teigiamos įtakos kriminogeninei situacijai, nes tinkamai realizavus užkardys sunkesnes nusikalstamas veikas.

7. **Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:**

Įstatymo įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ar jo plėtrai neturės.

8. **Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:**

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. **Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:**

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. **Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:**

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų, ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. **Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:**

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. **Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:**

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jos įgaliotos institucijoms įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

- 13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):**

Įstatymo įgyvendinimas papildomų valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų nepareikalaus.

- 14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:**

Rengiant Įstatymo projektą negauta specialistų vertinimų.

- 15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:**

„pornografija“ „vaikas“

- 16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:**

Nėra

Teikia
Seimo narys

Vitalijus Gailius